

Dzūkijos partizanai

Rugpjūčio 21 d. Merkinės kryžių kalnelio milžinkapyje, kur ilsisi apie 600 partizanų, susirinko žmonės iš visos Lietuvos paminėti ginkluotojo pasipriešinimo sovietų okupantams Dzūkijoje pradžios 60-mečio.

Devynierius metus vyko nuožmus partizanų karas. Partizanai sustabdė Lietuvos valstybingumo ardymą, sustvirtino kertinius nepriklausomybės akmenis. Kančių ir skausmo dirvoje jie pasodino ir krauju palaistė laisvės medį. Toliau laistomas tautos ašaromis medis išaugo, suvežėjo ir pražydo prieš 15 metų

Lietuvos žmonių rankose Baltijos kelyje.

Po šv. Mišių nuo bažnyčios iki Kryžių kalnelio su vėliavomis dainuodami laisvės kovų dainas žygiavo buvę partizanai, šauliai, politiniai kaliniai, tremtiniai, laisvės kovų dalyviai, Merkinės ir visos Dzūkijos gyventojai.

Po trumpos įžanginės kalbos tylos minute buvo pagerbti žuvę partizanai, iš amžinojo įšalo žemės negrįžę, nukankinti Lietuvos žmonės. Alytaus rinktinės šauliai ginklo brolius pagerbė salvėmis.

(keliamo į 5 psl.)

Merkinės kryžių kalnelyje, prie koplyčios, LPKTS Varėnos ir Lazdijų skyrių ansambliai

Rugpjūčio ir rugsėjo sankirtos įvykių akcentai

Rugpjūčio ir rugsėjo sankirtoje keli įvykiai paliko žymų pėdsaką Lietuvos, Europos, o ir viso pasaulio istorijoje. Dviejų totalitarinių režimų vadeivų Stalino ir Hitlerio nusikalstamu susitarimu, kuris istorijoje minimas kaip Molotovo-Ribentropo paktas, buvo pasidalintos Rytų Europos valstybių teritorijos ir suplanuota Antrojo pasaulinio karo pradžia. Vermachtas įsiveržė į Lenkiją 1939 m. rugsėjo 1 d. Raudonarmiečių divizijos rugsėjo 17 d. smogė kraujuojančiai Lenkijai į nugarą. Taip buvo pradėtas Antrasis pasaulinis karas, kuris atnešė begalę nelaimių ir pareikalavo milžiniškų aukų.

Sajungininkai nacių režimą nušlavė karine jėga. Ant melo ir smurto pamatų suręsta komunistinė Sovietų sąjunga dėsningai sugriuvo pati.

XX amžiuje lietuviai 1918, 1941 ir 1990 metais skelbė pasauliui atkurią savo valstybę ir jos nepriklausomybę. Ir visais atvejais okupacijos – kaizerio, bolševikų ir nacių bei sovietų – sąlygomis. Dar vis pasigirsta nesutapėjusių politikų ir net istorikų balsų, esą tai nebuvo tikra nepriklausomybė. Mėginama įtikinti, kad pirma reikėjo išsilaisvinti, o tik po to skelbtis nepriklausoma valstybe.

(keliamo į 2 psl.)

Ar teisingumas tikrai nepriklausomas?

Teisinės valstybės grimasos

Rugpjūčio 23 dieną nors mintimis sugrįžome į Baltijos kelią. Kokiais lūkesčiais jį pažymėjome prieš penkiolika metų?

Teisinės valstybės idėja buvo viena ryškiausių Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio ir Baltijos kelio gairių. Deja, jos liepsnelė pavojingai tepleplevena mūsų valstybės politinio gyvenimo vėjuose. Ypač keista teisinės valstybės grimasa yra aktyvios Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio dalyvės Kazimiros Danutės Prunskienės bendradarbiavimo su TSRS KGB juridinio fakto nustatyto byla. Tiesa, niekada neteko girdėti, kad ši politikė teisinę valstybę įvardytų kaip vertybę. Atgimimo laikais ji kalbėdavo apie ekonominę Lietuvos savarankiškumą ir savos valiutos – lito įvedimą. Dabar ji priešinasi Ignalinos atominės elektrinės uždarymui. K.D.Prunskienės meilė Baltarusijos ir Kaliningrado srities gyventojams, kurių suvartotą Ignalinos AE energiją apmoka Lietuvos vartotojai, gana pragmatiška. Dienraštis "Lietuvos rytas" ir žurnalas "Ekstra" ne kartą aprašė jos šeimos verslą, susijusį su Ignalinos AE.

K.D.Prunskienė niekada neatsisakys aktyviai dalyvauti Lietuvos politikoje. Tai daryti ją, matyt, skatina ne tik tai asmeniniai interesai, bet ir mūsų didžioji kaimynė Rusija. Ne taip lengva atsispirti tokiai galybei...

Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų kolegija 1992 m. rugsėjo 14 d. priėmė sprendimą, kuriuo patvirtino juridinę reikšmę turintį faktą, kad Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo deputatė Kazimira Danutė Prunskienė sąmoningai bendradarbiavo su TSRS KGB.

Sprendimas pagrįstas tokiomis įrodymais:

1. Kazimiros Danutės Prunskienės pasižadėjimo padėti KGB spręsti juos dominančius klausimus originalu.

Pasižadėjimo originalą

tyrė rašyenos ir techninės ekspertizės specialistai, kurie nustatė, kad pasižadėjimo tekstas surašytas ir pasirašytas K.D.Prunskienės ranka. Techninė ekspertizė papildomai dar konstatavo, kad pasižadėjimas yra surašytas ir pasirašytas šratinukų pasta, pagaminta iš vienodos dažų ir vienodos dervos sudėties, atitinkančios TSRS gamybos šratinukų pastą. O popierius, ant kurio parašytas pasižadėjimas, yra vientisas, nėra teksto panaikinimo ar pakeitimo, intarpų ir prirašymų. Tekstas parašytas vienodomis sąlygomis, ta pačia šratinuko šerdele. Taigi 1980 m. birželio 26 d. niekada nenuginčytą raštu K.D.Prunskienė, "Šatrijos" slapyvardžiu, įsipareigojo bendradarbiauti su Sovietų sąjungos KGB.

2. KGB byloje "Licevoj sčiot Nc-48" yra įrašai apie asmens bylos Nr.16 ir slapyvardžio "Šatrija" suteikimą K.D.Prunskienei, 1981-1983 m. "Agenturno-nabliudatelnoje delo Nr.1" agentūrinių-operatyvinių priemonių plane numatytas darbas agentei "Šatrijai".

"Informacionoje dosje Nr.1764" yra užfiksuoti duomenys apie gautą iš agentės "Šatrijos" informaciją po jos apsilankymo tuometinėje Vokietijos Federacinėje Respublikoje bei kita LTSR Valstybės saugumo komiteto archyvo medžiaga: darbiniais bei specialiais Lavanovo ir kitų saugumiečių sąsiuviniais.

3. Liudytojai: A.Karinauskas, S.Bliudžius, V.Karinauskas, J.Donėla, patvirtino KGB dokumentų autentiškumą ir K.D.Prunskienės bendradarbiavimą su KGB.

4. Pati K.D.Prunskienė, pildydama 1991 m. gruodžio 10 d. Lietuvos Respublikos Atkuriamojo Seimo komisijai Sovietų sąjungos KGB veiklai Lietuvoje tirti anketa, į jos 14-ą klausimą:

(keliamo į 4 psl.)

Aktualijos

■ Rugpjūčio 28 d. Vilniuje posėdžiavusi Tėvynės sąjungos taryba, be kitų svarbių klausimų, nutarė iš esmės pritari ir bendradarbiavimo susitarimui su Jaunųjų krikščionių demokratų organizacija (JKDO). Susitarimo projekte numatoma, kad ši organizacija turėtų glaudžiai bendradarbiauti su TS Krikščioniškųjų demokratų frakcija, kuriai vadovauja Seimo narė I.Degutienė.

■ Prezidentas Valdas Adamkus įteikė skiriamuosius raštus naujesiems Lietuvos ambasadoriams Vokietijoje, Nyderlanduose ir Turkijoje.

■ Socialdemokratų ir Darbo partijų lyderiai, viešai vieni kitus kritikuojantys, slapčia aiškinosi, ar įmanoma po Seimo rinkimų taikiai pasidalyti valdžią. Vieno dienaščio žiniomis, Darbo partijos įkūrėjas Viktoras Uspaskichas pasiūlė socialdemokratų lyderiui Algirdui Brazauskui ir po rinkimų likti Vyriausybės vadovo poste, o pats pageidavo vicepremjero pareigų.

■ Per pirmąjį šių metų pusmetį iš Lietuvos išvyko 5865 žmonės. Tai beveik pusantro tūkstančio daugiau gyventojų nei pernai tuo pat metu.

■ Per metus mūsų šalyje ar užsienyje be žinios dingsta apie 1700 Lietuvos piliečių. Dažnai yra priekaištaujama operatyviniams tarnyboms dėl neefektyviai vykdomų paieškų. Tai pripažįsta ir Dingusių žmonių šeimos paramos centras.

■ Pačiais naujausiais duomenimis, per sprogimą prie įėjimo į metro stotį Maskvos centre antradienio vakare žuvo 10 ir sužeista 51 žmogus.

■ Rusijos federalinė saugumo tarnyba pranešė, kad po dviejų Rusijos keleivinių lėktuvų katastrofų atlikti operatyviniai veiksmai ir tyrimai leidžia įtarti dvi šių lėktuvų keleives.

Užsiprenumeruokite "Tremtinį"!

Prenumerata mėnesiui kainuoja 4,80 Lt, 3 mėn. - 14,40 Lt, 6 mėn. - 28,80 Lt, metams - 57,60 Lt. Vienas "Tremtinio" egzempliorius kainuoja 1,20 Lt. Indeksas - 0117.

Mūsų adresas: "Tremtinys", Laisvės al. 39, 3000 Kaunas. Nepamirškite užsiprenumeruoti savo laikraščio!

Rugpjūčio ir rugsėjo sankirtos įvykių akcentai

(atkelta iš 1 psl.)

Istorinė patirtis akivaizdžiai rodo, kad tautos valia visada buvo lemiamas veiksnys. Pirmiausia atsiradavo teisinis sprendimas ir tik po to įgyvendinimo rūpesčiai.

Nepriklausoma valstybė negali toleruoti ją okupavusios svetimos kariuomenės buvimo savo teritorijoje. Pagal abiejų šalių pasirašytą grafiką, Rusijos kariuomenė turėjo būti išvesta iš Lietuvos iki 1993 m. rugsėjo 31 d. Savaitei likus iki termino ant sovietų armijos technika pakrauto traukinio vagono Kirtimų geležinkelio stotyje atsirado juodu humoru dvelkiantis užrašas: "Ekspresas "Vilnius-Vorkuta" prišalo prie bėgių". Trukdymo ir vilkinimo būta daug. Maskva delsė ir laukė, kol Lietuva suabejos. Veltui!

Į Lietuvą atvykęs Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos prezidentas M. Martinez kalbėjo: "Rusijai pačiai naudingiau išvesti armiją iš Lietuvos. Jūs turite būti tvirti ir mes būsime tvirti." Laikraščiai skelbė Šv. Tėvo Jono Pauliaus II apsilankymo Lietuvoje programą. Šie du faktai ir nuosekli Lietuvos pozicija derybose su Rusijos Federacija nulėmė baigtį. 1993 m. rugpjūčio 31 d. 23 val. 45 min. karinis ešelonas su paskutiniu Rusijos kariuomenės koviniu daliniu išvažiavo iš Lietuvos per Kenos geležinkelio stotį. Pirmoji laisvės diena be okupacinės kariuomenės! Šia proga rugsėjo 1-ąją Vilniuje Sąjūdis surengė iškilmingą minėjimą. Seimo opozicijos vadovas V. Landsbergis kalbėjo, kad ši diena turėtų tapti tautos švente. Derybų dėl Rusijos kariuomenės išvedimo vadovas ambasadorius Č. Stankevičius sveikindamas susirinkusius žmones pranašiskai įspėjo, kad lietuvių tautai teks visada telkti savo pilietinę valią ir budėti saugant tėvynės nepriklausomybę. Ambasadorius buvo iš tiesų įžvalgas. Per Antrosios Respublikos 14 gyvavimo metų "artimojo užsienio" rezgamų provokacijų seka niekada nebuvo nutrūkusi. Visais kritiškais momentais valstybės politikai ir piliečiai gebėdavo pakankamai sutelkti pilietinės valios, kad apgintų Konstituciją ir mūsų pilietines bei moralines vertybes.

Kilnus darbas

Mokslo metų pradžia - nuo seno šventė ne tik besimokančiam jaunimui, ne tik gausiam mokytojų būriui, bet mažne kiekvienam šalies gyventojui, iš kurių daugelis mokosi, tobulinasi, persikvalifikuoja, o jei patys nesimoko, tai jų artimieji - sūnūs, dukros, vaikaičiai - semiasi žinių mokyklose, kolegijose, universitetuose. Rugsėjo 1-oji suteikia progą pamąstyti apie mūsų tautiečių, o ypač jaunimo lietuviybės pagrindą - gimtosios kalbos mokymo reikalus išeivijoje ir subyrėjusios Sovietijos šalyse. Prisiminkime, kaip mūsų proselniai kentė lietuviškos spaudos ir gimtosios kalbos draudimą XIX amžiuje. Argi galima pamiršti sovietmečiu vykdytą imperinę politiką, kai Mokykla buvo paversta tautinės ir pilietinės savimoneš naikinimo įrankiu? Kremlius negailestingai žlugdė lietuvių reikalaujamas uždarinti lietuviškas mokyklas ir steigti rusiškas bei lenkiškas. Per kelerius metus buvo uždarytos net 367 lietuviškos mokyklos Vilniaus krašte. (Zinkevičius Z. Lietuvių kalba naujaisiais laikais. Vilnius, 1994. P.78) Socializmo-komunizmo šūkiomis masuojama politika buvo provokuojamas nepasitikėjimas tarp tautų. Tik vieni rusai turėjo išimtinę privilegiją bet kuriame Sovietijos krašte mokyti savo vaikus gimtąja kalba. Praeitais palyginimais su nūdienos padėtimi iškalbingi ir reikalingi. Nemažiau kaip ekonomikos plėtos reikalai visuomenei rūpi jaunimo pilietinis ugdymas, paremtas meile gimtajam kraštui, pagarba tradicijoms ir papročiams. Prof. V. Vardys yra rašęs, kad piliečiams svarbu žiūrėti ne į vieną tašką, o žvelgti viena kryptimi. Palinkėkime gausiam pedagogų korpusui sėkmės jų kilniame darbe.

Įvairiareikšmės datos

Rugsėjo 29 d. nuniokotoje ir užtvindytoje rusų divizionis Čėčenijoje "išrinktas" Maskvos statytinis naujas marionetinis prezidentas. "Rinkimų" scenarijus ir okupanto tikslai tokie patys kaip 1940 m. liepą prieš mėnesį okupuotoje Lietuvoje - pagal Kremliaus scenarijų suvaidinti rinkimų farsą, kuris užsieniui turėtų rodyti ne aneksijos faktą, kokią nors "taikią socialistinę revoliuciją" ar

"savanorišką prisijungimą". Esminis skirtumas toks: Lietuva tuomet buvo tik pradėta niokoti, o nūdien Iėkerijos Respublika sutrypta, jos miestai sugriauti, tebevyksta planinės genocido akcijos demokratijos pasaulio akivaizdoje, didžiosioms valstybėms solidarai tylint. Šis faktas vertintinas kaip įsakmus įspėjimas budėti ne tik mūsų šalies nepriklausomybės sargyboje, bet ir visomis išgalėmis remti pavergtųjų tautų pastangas išsilaisvinti.

Prieš 11 metų žiniasklaidoje pasirodė trumpas Popiežiaus Jono Pauliaus II sveikinimas Lietuvai, kuriame buvo ir tokie žodžiai: "Brangieji! Atkeliausiu pas Jus ir Jūsų kaimynus latvius ir estus kaip draugas ir ganytojas. Kaip bičiulis norėčiau įžengti į Jūsų pirkias, norėčiau išgirsti Jūsų nuoširdų ir atvirą žodį; norėčiau paklajoti po Jūsų laukus, dažnai paženklintus tokiais Jums brangiais kryžiais; norėčiau su visais ir su kiekvienu iš Jūsų susitikti.

Kaip Ganytojas ateinu skelbti Jūsų miesto bažnyčiose ir aikštėse, kur po tiek kančios ir tokių negandų Kristus lieka Jūsų viltis." ("Lietuvos aidas Nr.170, 1993-09-03) Rugsėjo 4 d. Jonas Paulius II išlipęs iš lėktuvo Vilniaus aerodrome atsiklaupė ir pabučiavo Lietuvos žemę... Aukštojo Svečio apsilankymas rodė ne tik lietuvių tautos siekio atkurti nepriklausomybę teisumo pripažinimą, bet ir meilę mūsų kraštui, Ganytojo motinos gimtinei.

Paskutinį rugpjūčio sekmadienį Atėnuose įvyko įspūdingas XXVIII olimpiinių žaidynių pabaigos aktas. Mes jau visur kalbame pasauliui savo kalba, kaip lygiavertė tauta ir lygiateisė valstybė. Sporto kalba - labai veiksmingas Lietuvos užsienio politikos dėmuo. Kada skamba Vinco Kudirkos giesmė Atėnuose, kada ant stiebo stadione kyla mūsų Trispalvė, būtent tada su skausmingu pasididžiavimu suvokiame praėjusio amžiaus laisvės kovų reikšmę Tėvynės ir Europos istorijai, o patirti praradimai sibiruose ir visų žemynų egzilyje rodo Tautos dvasios stiprybę.

Vasaros ir rudens sankirtos įvykių datos įvairiareikšmės, kaip ir mūsų gyvenimas. Buvo, esame, būsime!

Edmundas SIMANAITIS

Paneigimas

Leidinyje "Iš naujausios Lietuvos istorijos (dokumentų rinkinys)" paskleistų neatitinkančių tikrovės žeminančių Algio Klimaičio bei jo tėvo Algirdo Jono Klimaičio garbę ir orumą duomenų paneigimas

1995 m. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos leidinyje "Iš naujausios Lietuvos istorijos (dokumentų rinkinys)" paskleidė neatitinkančius tikrovės žeminančius Algio Klimaičio garbę ir orumą duomenis apie tai, jog Algis Klimaitis buvo KGB agentas, slapyvardžiu "Kliugeris", ir vykdė aferas per Vokietijos įmonę "Litcomerz GmbH".

LPKTS neturi jokių įrodymų, patvirtinančių, jog Algis Klimaitis buvo KGB agentas, slapyvardžiu "Kliugeris", bei vykdė aferas per Vokietijos įmonę "Litcomerz GmbH".

1993 08 31 Generalinės prokuratūros Tardymo departamento Valstybinių nusikaltimų tyrimo skyriaus tardytojo G. Pliopio nutarimu baudžiamojoje byloje Nr.09-2-026-92 baudžiamoji byla dalyje dėl Algio Klimaičio kaltinimo šnipinėjimu buvo nutraukta nesant nusikaltimo sudėties, todėl bet kokie Algio Klimaičio kaltinimai buvus KGB agentu yra neatitinkantys tikrovės bei žeminantys Algio Klimaičio garbę bei orumą.

1995 06 08 Generalinės prokuratūros Kvotos ir tardymo kontrolės skyriaus prokurorės G. Šyvienės nutarimu baudžiamojoje byloje Nr.09-2-026-92 dėl "Litcomerz GmbH" ir "Baltia-Union" fir-

mų veiklos baudžiamoji byla dėl Algio Klimaičio ūkinės-ekonominės veiklos firmoje "Litcomerz GmbH" ir Algio Klimaičio veiklos, susijusios su bendra Lietuvos ir Vokietijos įmone "Baltia-Union", buvo nutraukta nenustačius Algio Klimaičio veikloje jokios nusikalstamos veikos sudėties, todėl bet kokie Algio Klimaičio kaltinimai vykdžius aferas per Vokietijos įmonę "Litcomerz GmbH" yra neatitinkantys tikrovės bei žeminantys Algio Klimaičio garbę ir orumą.

1995 m. LPKTS leidinyje "Iš naujausios Lietuvos istorijos (dokumentų rinkinys)" paskleidė neatitinkančius tikrovės žeminančius Algio Klimaičio tėvo Algirdo Jono Klimaičio garbę ir orumą duomenis apie tai, jog Algirdas Jonas Klimaitis dalyvavo naikinant žydus Antrojo pasaulinio karo metu Lietuvoje.

LPKTS neturi jokių įrodymų, patvirtinančių, jog Algirdas Jonas Klimaitis dalyvavo naikinant žydus Antrojo pasaulinio karo metu Lietuvoje buvo pripažintas kaltas žydų naikinimo ar apskritai dalyva-

ves tokio pobūdžio akcijose Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungoje atsiprašę Algio Klimaičio ir jo tėvo Algirdo Jono Klimaičio už jų garbę ir orumą žeminančių neatitinkančių tikrovės duomenų paskleidimą.

LPKTS, LPKTB, LPKS jungtinės tarybos sprendimas

Jungtinė taryba apsvarsčiusi LPKTB Kauno skyriaus pirmininko V. Povilonio laišką dėl Seimo rinkimų agitacijos organizavimo Kauno mst. (buvo išspausdintas "Tremtinio" Nr. 33 (614) rugpjūčio 12 d.) nusprendė:

pripažinti, kad siūlomas rinkimų agitacijos organizavimo būdas yra tinkamas ir gali duoti gerus rezultatus; rekomenduoti visiems LPKTS, LPKTB ir LPKS teritorijoms skyriams panašiu būdu organizuoti Seimo rinkimų agitacijos darbą.

LPKTS pirmininkas P. JAKUČIONI
LPKTB valdybos pirmininkas V. MILIAUSKA
LPKS prezidiumo narys P. GIRDZIJAUSKA

Apsvarstyti svarbūs klausimai

Asociacijos Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga valdybos posėdis

Posėdis įvyko rugpjūčio 26 d. Kaune. Valdyba patvirtino skyrių (filialų) pateiktus valdybų sąrašus. Alytaus sk. (valdybos pirm. M. Keršulis), Druskininkų sk. (valdybos pirm. G. Kazlauskas), Elektrėnų sk. (valdybos pirm. E. Endriukaiytė), Ignalinos

sk. (valdybos pirm. R. Kačulis), Jurbarko sk. (valdybos pirm. P. Gervylis), Kaišiadarių sk. (valdybos pirm. A. Mitkuvienė), Marijampolės sk. (valdybos pirm. V. Raibikis), Panevėžio sk. (valdybos pirm. P. Pocius) (keliamą į 3 psl.)

Žinios iš Seimo

Nesulaukė tinkamo bendražygių palaikymo

Artėjantys rinkimai į 2004 m. LR Seimą politines partijas verčia rikiuoti geriausias savo atstovus ir formuoti vienmandačių ir daugiamandatės rinkimų apylinkių kandidatų sąrašus. Rugsėjo 28 d. Vilniuje įvykusiame Tėvynės sąjungos tarybos posėdyje patvirtinta TS kandidatų daugiamandatės ir vienmandačių rinkimų apygardų sąrašai, kuriuose įrašyti ir buvusių politinių kalinių bei tremtinių atstovai.

Jungiantis Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bei Tėvynės sąjungoms susitarimuose buvo numatyta keletas aukštų vietų partiniame kandidatų sąrašė. Bet Tėvynės sąjunga dirba ir savo veiklą organizuoja pagal demokratinius principus, tad kandidatų sąrašai buvo prieš šią tarybą reitinguojami ir TS tarybos narių, ir skyrių. Bendri rezultatai pagimdė naują TS kandidatų į Seimą sąrašą.

Praėjusių savaitgalį buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams, ypač jų išskeltiems kandidatams, buvo puiki galimybė pagerinti savo pozicijas TS sąrašė, bet iš 46 tarybos narių iš buvusios LPKTS dalyvavo tik 26. Tad kandidatai nesulaukė deramo savo bendražygių palaikymo.

Taigi pirmajame TS daugiamandatės apygardos sąrašo dešimtuose penktuoju numeriu įrašytas LPKTS vadovas Seimo narys dr. Povilas Jakučionis. Antrajame partinio sąrašo dešimtuose 14-uoju numeriu įrašyta 40 m. Kalvarijos ligoninės vyriausioji gydytoja, aktyvi LPKTS narė, dirbanti ir taryboje, ir valdyboje, - Birutė Kažemėkaitė. Žemesnes vietas gavo Ari-

mantas Dragūnevičius, Petras Musteikis ir kiti LPKTS atstovai.

Tiesa, rugpjūčio 28-osios TS tarybos patvirtinti sąrašai nėra galutiniai, kadangi ta pati taryba suteikė įgaliojimus TS prezidiumui savo nuožiūra keisti kandidatų vietas sąrašė, bet nesuteikė teisės prezidiumui įtraukti naujų žmonių. Rugsėjo 2 d. TS prezidiumas tikriausiai posėdžiaus paskutinį kartą svarstydami daugiamandatės rinkimų apygardos sąrašą. Jau savaitės pabaigoje gali būti aiškus galutinis TS kandidatų sąrašas.

Pirmosios keturios TS partinio sąrašo vietos atiteko partijos lyderiui Andriui Kubiliui, Rasai Juknevičienei, Jurgiui Razmai ir Irenai Degutienei. Po penktojo P. Jakučionio eilės tvarka išsiriškiavo Audronis Ažubalis, Ramūnas Garbaravičius, Rimantas Dagys, Vilija Aleknaitė-Abramkienė ir Antanas Matulas.

Kai kuriose vienmandatėse rinkimų apygardose taip pat susiklostė gana įdomi padėtis. Įdomiausia – Senamiesčio apygardoje, kur Seimo narys Jurgis Razma turės rinkimuose susikauti su per priešlaikinius LR prezidento rinkimus TS iškelto ir aktyviai remtu Petru Auštrevičiumi. Jis į rinkimus eina Liberalų ir centro sąjungos sąrašo pirmuoju numeriu. Tiesa, jis yra pareiškęs, kad neatsako už šios partijos rinkimų programą ir niekaip neįsipareigoja, už ką apžvalgininkų jau yra pavadintas "vestuvių generolu" ir net "kosmonautu": žodžiu, sąrašo puošme. Kalbama, kad P. Auštrevičių lyderiauti liberalcentristų partiniam sąrašui verčia dar iš prezidento rinkimų užsilikusi skola (apie 700 tūkst.) litų. Kita vertus, kai galimo ko-

rupcijos skandalo gerokai pavalkiotos praktiškai visos liberalcentristų partijos vadovybės pavardės (E. Masiulis, G. Steponavičius, R. Palaitis, K. Rimšelis), o partijos lyderiui Artūriui Zuokui pareikšti įtarimai dėl papirkimo, neteisėto asmens laisvės suvaržymo ir trukdymo pasinaudoti rinkimų teise, tai P. Auštrevičiaus poelgi, kad ir nelabai korektišką Tėvynės sąjungos atžvilgiu, galima pavadinti vienos dešiniųjų partijų gelbėjimo akcija. Tuo tarpu nežinia, ar taip P. Auštrevičiaus poelgi galėtų įvertinti J. Razma, vienas aktyviausių P. Auštrevičiaus rėmėjų prezidento rinkimuose.

Nelabai maloni padėtis susiklostė ir Raseinių vienmandatėje apygardoje, kur aktyviai reiškiasi Ariogalos sąskrydžio organizatorius Antanas Vizbaras. Nors Tėvynės sąjungos taryba yra uždraudusi patiems partiečiams be TS struktūrų leidimo kelti savo kandidatūras artėjančiuose rinkimuose, A. Vizbaras neatsižvelgė į tai ir iškėlė savo kandidatūrą vienmandatėje Raseinių apygardoje. Jam nepaklusus partinei tvarkai buvo nutarta, kad TS šioje apygardoje atstovaus gerai žinomas politikas, ilgametis Lietuvos demokratų partijos lyderis Saulius Pečeliūnas, dabar esantis TS gretose.

Taip pat buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams aktuali ir kito TS iškelto kandidato – Arvydo Anušausko sėkmė. A. Anušauskas – vienas Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovų, istorikas, gerai išmanantis KGB darbelius Lietuvoje ir visada ištikimai savo objektyvumu palaikantis Lietuvos laisvės kovų dalyvis, – kandidatuos Šilalės–Šilutės vienmandatėje apygardoje.

Ingrida VĖGELYTĖ

Užsienyje

Dar vienu rinkimų komedija

Rusijos prezidentas V. Putinas Vakarų sostinėse, ypač Paryžiuje ir Berlyne, priimamas kaip demokratinės valstybės prezidentas. Prancūzijos prezidentas Žakas Širakas ir Vokietijos kancleris Gerhardas Šrioderis apsimeta nematą, kad Rusijoje demokratija net nekvepia, visos demokratinės partijos nušluotos. Iš visur kyšo tik ideologiškai amorfiškos "Jedinaja Rosija" ausys. Tiesa, dar imperininko Dmitrijaus Rogozino partija "Rodina", žirinovskinkai ir komunistai, bet viską lemia "Jedinaja Rosija". Ž. Širakas ir G. Šrioderis tokių "smulkmenų" nemato. Kaip ir niokojamos Čečėnijos bei ten vykdomo čečėnų tautos genocido. Abu veikėjai vos V. Putinui pirštu pamojus atskubėjo į Sočį. Aišku, pasitariti, kaip dar labiau sutelkti jėgas kovai prieš JAV "hegemonizmą". Atskubėjo, kaip kažkada pas pirmuosius SSKP gensekus lėkdavo Vokietijos ir Prancūzijos Komunistų partijos vadukai. Nežinia, ar Sočyje buvo kalbama apie "demokratinis Čečėnijos prezidento rinkimus". Tikriausiai pagyrė Kremliaus šeimininką už šią komediją. Galbūt V. Putinas susilaukė ir komplimentų už tai, kad jo paskirtas specialios paskirties pajėgų vadas generolas Jurijus Solovjovas pasigyrė, kad Rusijos priešlėktuvinė gynyba per minutę numuš visus teroristų užgrobtus lėktuvus. Taip pat už tai, kad Rusijos karinis biudžetas išaugo net 27,6 proc. 2005 m. išlaidos kariniams reikalams išaugs iki milžiniškos sumos – 528 milijardų 83 milijonų 400 tūkst. rublių.

O dėl Čečėnijos prezidento "rinkimų", tai jie vyko pagal Kremliuje surašytą scenarijų, kas bus išrinktas, jau buvo

aišku tuoj po gegužės 9-osios, kai Grozne sprogu galingam užtaisui žuvo prieš tai buvęs marionetinis Čečėnijos prezidentas Achmadus Kadyrovas. Šį kartą V. Putinas pasirinko kitą marionetę – Čečėnijos vidaus reikalų ministrą milicijos generolą Alu Alchanovą. Pastarasis prieš rinkimus buvo paskirtas vadinosios visuomeninės tarybos, stebinės, kaip atkuriamas Rusijos visiškai nuniokotas Čečėnijos "liaudies ūkis". Milicijos generolas, dabar jau prezidentas Alu Alchanovas pripažino, kad iš 62 milijardų rublių, kurie buvo skirti iš Rusijos Federacijos biudžeto Čečėnijai "atstatyti", buvo išvogta daugiau kaip 50 milijardų rublių. Ir išvogė tuos milijardus ne kokie nors "banditai ir teroristai", kaip vadina Kremlius čečėnų laisvės kovotojus, o galą gavusio A. Kadyrovo klanas.

Rugsėjo 29-ąją vykusiuose rinkimuose, kuriuos, anot Kremliaus propagandistų, tarptautiniai stebėtojai pripažino demokratiniams, lyg ir varžėsi, be A. Alchanovo, dar šeši kandidatai. Tačiau tai buvo tik popieriuje, nes nei vietinė, nei Maskvos žiniasklaida absoliučiai nieko nepranešinėjo apie tuos kandidatus, išskyrus liaupses A. Alchanovui.

Žodžiu, Čečėnijoje suvaidinta dar viena komedija, kuri, pasak V. Putino, stabilizuos padėtį. Tačiau iki stabilizacijos toli. Juk prieš pat rinkimus Čečėnijos laisvės kovotojai Grozne surengė visą seriją atakų prieš okupacinės armijos ir milicijos postus. Ir tai sugebama padaryti sugriautoje sostinėje, kurioje nuolat patrulinuoja tūkstančiai rusų kariškių ir milicininkų.

Jonas BALNIKAS

(atkelta iš 2 psl.)

Radviliškio sk. (valdybos pirm. J. Janušonienė), Šilutės sk. (valdybos pirm. I. Vasiiliauskis), Tauragės sk. (valdybos pirm. P. Rindokas), Ukmergės sk. (valdybos pirm. A. Zailskas), Varėnos sk. (valdybos pirm. V. Kaziulionis), Vilniaus sk. (valdybos pirm. P. Gvazdauskas). Šie skyriai bus teikiami registracijai LR valstybės registre.

Valdyba apsvartė ir patvirtino LPKTS ir TS PKTF sutartį "Dėl bendro turto ir lėšų panaudojimo", kadangi buvusi politinė organizacija LPKTS buvo sukaupusi dalį lėšų, skirtų rinkimams ir politinėms priemonėms.

Konstatuota, kad valdy-

bos nutarimo 2004 02 21 galiojimo terminas pasibaigė, todėl:

1. Pasibaigus nuobaudos terminui (iki 2004 08 21), Česlovui Dirkei (LPKTS Šiaulių sk.) atkurti narystę LPKT sąjungoje.

2. Pasibaigus nuobaudos terminui (iki 2004 08 21), Donatui Januškevičiui (LPKTS Šiaulių sk.) atkurti narystę LPKT sąjungoje.

Aptartas renginys "Laisvės ugnis – ateities kartoms", įvykęs rugpjūčio 7 d. Ariogaloje (P. Jakučionis, R. Pajplauskas, B. Kažemėkaitė, E. Strončikas).

Rugsėjo 11 d. organizuojamas renginys "Prisikėlimo

apygardos partizanų takais". Informaciją (programa išspausdinta šiame "Tremtinio" numeryje) pateikė Šiaulių aps. koordinatorius K. Arlingevičius ir Šiaulių sk. pirm. V. Deveikis.

Valdyba informuota, kad LGGRTC generalinė direktorė D. Kuodytė neatsisako ketinimo uždaryti Kopyčią KGB rūmuose.

Įspūdziais apie Baltijos kelio akciją – rugsėjo 23 d. pasidalijo V. Briedienė.

Diskutuota apie pasiūlymą Seimui pakeisti rugpjūčio 23 d. Juodojo kaspino dienos pavadinimą į Baltijos kelio dieną. Šiam siūlymui nepritarta.

Apsvarstyti svarbūs klausimai

TS PKT frakcijos posėdis

TS Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos posėdis taip pat įvyko rugpjūčio 26 d. Kaune. Politiniais ir organizaciniais klausimais kalbėjo TS PKTF pirm. dr. P. Jakučionis. Jis pabrėžė, kad šiuo laikotarpiu turime susikaupti tik rinkimams į LR Seimą, o kandidatai vienmandatėse ir daugiamandatėje apygardose turi skubiai (iki rugsėjo 6 d.) priduoti dokumentus Vyriausiajai rinkimų komisijai.

PKTF tarybos pirm. R. Pajplauskas pažymėjo, kad reitinguojant TS kandidatų sąrašą PKTF nariai dalyvavo nepakankamai aktyviai, todėl

mūsų kandidatai pasislinko žemyn: "Jeigu mūsų žmonės ir toliau taip reitinguos, rezultatai gali būti blogesni negu praėjusiuose Seimo rinkimuose". Kadangi dar vyksta kandidatų vietų derinimas, jų sąrašas bus pateiktas kitame "Tremtinio" numeryje.

Aptartas rinkimų kampanijos finansavimas.

Pasibaigus PKTF valdybos nutarimo 2004 02 21 galiojimo terminui nuspręsta:

1. Pasibaigus nuobaudos terminui, Česlovui Dirkei atkurti narystę PKT frakcijoje.

2. Pasibaigus nuobaudos terminui, Donatui Januškevičiui atkurti narystę PKT frakcijoje.

Ar teisingumas tikrai nepriklausomas?

(atkelta iš 1 psl.)

“Ar apie savo keliones į užsienį esate rašęs ataskaitą KGB?” atsakė: “1982–1986 m. laikotarpiu, nuo 1988 m. niekas to jau neprašė”. Į 8-ą tos pačios anketos klausimą K.D.Prunskienė atsakė, kad 1980–1986 m. jai teko susitikti ir kalbėtis su mokslinės-techninės žvalgybos darbuotojais. Bendradarbiavimą su KGB K.D.Prunskienė aprašė savo knygelėje “Užkulisiai”, nors ir vadindama jį “prisilytėjimu” prie KGB bei interpretuodama tai sau naudinga linkme.

Taigi Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų kolegijos 1992 m. rugsėjo 14 d. sprendimas pagrįstas ne tik objektyviais įrodymais, bet ir pačios K.D.Prunskienės prisipažinimu.

Nagrinėjant šią bylą, Civilinių bylų kolegijai pirmininkavo Aukščiausiojo Teismo teisėja Ona Dzedulionienė, kurių vyresniosios kartos teisininkai prisimena kaip garbingą ir sąžiningą teisėją.

Teisininkui tikrai sunku įsivaizduoti, kad, esant tokiems įrodymams, galima būtų priimti kitokį sprendimą ir nuneigti K.D.Prunskienės bendradarbiavimo su KGB faktą. Tačiau kai kuriems politikams šis teismo sprendimas labai nepatiko, nes, matyt, ir jiems teko, K.D.Prunskienės žodžiais tariant, “prisilytėti” prie KGB.

Gavusi Seimo narių mandatų daugumą, Lietuvos demokratinė darbo partija 1994 m. gruodžio 6 d. Seimo 39-ajame posėdyje “išskūreno karštą pirtį” Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjams. Skaudžiausias smūgis buvo suduotas Onai Dzedulionienei už K.D.Prunskienės bylos nagrinėjimą. Ji buvo apkaltinta tuo, kad tariamai pažemino teismą, nes K.D.Prunskienės pasižadėjimą bendradarbiauti su KGB originalą ištyrė Aukščiausiosios Tarybos (Seimo) patalpose.

LDDP nariai nieko nenorėjo girdėti apie tuo metu galiojusio Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso 201 straipsnį, kuris nustatė, kad “daiktiniai ir rašytiniai įrodymai, kurių negalima pristatyti į teismą, apžiūrėti ir ištiriami jų buvimo vietoje”. Nuogastavimai, kad K.D.Prunskienės pasižadėjimo bendradarbiauti su TSRS KGB originalas gali būti sunaikintas, nebuvo iš piršto laužti, todėl dokumentas tuo metu buvo akytai saugomas ir laikomas komisijos KGB veiklai Lietuvoje tirti pirmininko Balio Gajausko seife. Teisėja Ona Dzedulionienė

nė nepažeidė įstatymų apžiūrėdama šito dokumento originalą parlamento rūmuose. Ir apie teismo pažeminimą kalbėti netenka, nes teisėjai įrodymus tiria prastesnės už parlamentą reputacijos įstaugų patalpose, pavyzdžiui, laisvės atėmimo vietose.

Tačiau už O.Dzedulionienės be jokio įstatyminio pagrindo iš naujo suorganizuotą paskyrimą Aukščiausiojo Teismo teisėja balsavo tik 23 Seimo opozicinių partijų nariai, 37 LDDP nariai balsavo prieš, o 13 – susilaikė.

Po balsavimo Seimo narys R.J.Dagys teisingai pastebėjo, kad “susidūrėme su akiivaizdžiu faktu, kaip sunku nepriklausomo teismo teisėjams atsispirti valdžios spaudimui, o po to neturėti tam tikrų pasekmių.” Seimo narys A.Rudys pagrasino, kad pasėję vėją pjaus audrą. Jis prognozavo, kad tokiu būdu paskirtas Aukščiausiasis Teismas ir būsimasis prokuroras gali būti neilgaamžiai. “Jeigu aš netyčia pakliūsiu ir į kitos kadencijos Seimą, aš pasi-stengsiu balsuoti už tokius atvejus, kad šita procedūra būtų pakartota, tikrai iš kitos pusės”, – pareiškė A.Rudys.

Nagrinėdama šviesaus atminimo teisėjos Onos Dzedulionienės sprendimą KGB agentės “Šatrijos” byloje, jos pažeminimą ir išvayrą iš Aukščiausiojo Teismo apgailėstauju, kad po to teisėja susirgo nepagydoma liga ir ankstyva mirtis nutraukė jos prasmingą gyvenimą...

* * *

Nėra galimybių išnagrinėti ir įvertinti antrą teismo procesą, kuris baigėsi Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų kolegijos 2003 m. gegužės 15 d. sprendimu, panaikinusiu Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų kolegijos 1992 m. rugsėjo 14 d. sprendimą, nes teismas nustatė, kad bylos medžiaga yra nevieša. Tikrai keista: K.D.Prunskienės bendradarbiavimo su TSRS KGB faktą patvirtinanti medžiaga ir sprendimas - vieši, o politikę kompromituojančią medžiagą paneigiantys duomenys – slapsti.

Drįstu abejoti tokiu teismo sprendimu, ypač todėl, kad jis nebuvo išnagrinėtas ir patvirtintas nei apeliacine, nei kasacine tvarka, t.y. apeliacine tvarka jo nenagrinėjo Lietuvos apeliacinis teismas, o kasacine tvarka – Aukščiausiasis Teismas, kurio nutartis panaikinti tokio lygio teismo sprendimą būtų labiau įtikinama. Deja, byla šių teismų nepasiekė, nes pareiškėja –

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos komisija Sovietų sąjungos KGB veiklai Lietuvoje tirti baigė darbą, pasibaigus Atkuriamojo Seimo kadencijai. Todėl 2003 m. nagrinėjant K.D.Prunskienės prašymą atnaujinti procesą byloje dėl tariamai paaiškėjusių naujų aplinkybių buvusiam pareiškėjui byloje niekas neatstovavo. Procesas atnaujintas todėl, kad K.D.Prunskienė nurodė, jog byloje nėra jos pasižadėjimo bendradarbiauti su TSRS KGB originalo. Nors buvęs komisijos pirmininkas Balys Gajauskas Vilniaus apygardos teismui pateikė pasižadėjimo bendradarbiauti su KGB originalą ir apskundė teismo sprendimą, tačiau visi jo prašymai buvo atmesti motyvuojant tuo, kad komisija TSRS KGB veiklai Lietuvoje tirti nebeegzistuoja.

Apie teisminį bylos nagrinėjimą Vilniaus apygardos teismas atseit pranešinėjo Lietuvos Respublikos Seimui, tačiau šis savo atstovo į teismo posėdžius neatsiuntė, bylos nagrinėjimu nesidomėjo, teismo sprendimo neapskundė. Tokią poziciją galbūt paaiškina Seimo pirmininko, anuomet buvusio Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro Artūro Paulausko palankumas K.D.Prunskienei. Jis 1992 m. pateikė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo prezidiumui protestą prašydamas panaikinti sprendimą K.D.Prunskienės byloje. Protestą generalinis prokuroras A.Paulauskas pagrindė tuo, kad K.D.Prunskienė 1992 m. rugsėjo 14–18 dienomis dalyvavo tarptautinėje konferencijoje Maskvoje, rugsėjo 20–24 dienomis – konferencijoje Kaliningrade, o rugsėjo 23–24 dienomis – Vokietijoje, todėl ji nedalyvavo teismo posėdžiuose dėl svarbių priežasčių. Kolegija, neatidėliojusi bylos nagrinėjimo, pažeidė procesines K.D.Prunskienės teises, todėl byla turėtų būti nagrinėjama iš naujo. Tačiau Lietuvos Respublikos Seimo aparato ir dokumentų skyriaus vadovų pažymos tokius argumentus paneigė. Jose nurodyta, kad K.D.Prunskienė nebuvo komandiruota į generalinio prokuroro proteste nurodytas konferencijas, todėl Aukščiausiojo Teismo prezidiumas A.Paulausko protestą atmetė.

Nekyla abejonių, kad K.D.Prunskienei, kuri panoro tapti net Lietuvos Respublikos prezidentė, sprendimas, patvirtinantis jos sąmoningo bendradarbiavimo su TSRS KGB faktą, buvo nemaloni

rakštis. Tiesiog neįmanoma įsivaizduoti, kokiais argumentais vadovaudamasis, įslaptinęs bylos nagrinėjimą, 2003 m. gegužės 15 d. sprendimu Vilniaus apygardos teismas tą rakštį ištraukė. Bet jeigu tauta neturi teisės žinoti bylos nagrinėjimo aplinkybių ir išteisinimo pagrindų, tai nors turėtų žinoti tai atlikusių teisėjų pavardes. K.D.Prunskienę “nuprausė” G.Baziulis, P.Jaržemskis ir Š.Račkauskas. Taip, tas pats Gintaras Baziulis, kuris jau atleistas iš teisėjo pareigų už tai, kad vairavo neblaivus automobilį, o kelių policijos pareigūnams melavo, jog yra bedarbis. Belieka spėlioti, ar buvęs teisėjas Gintaras Baziulis, kuris pirmininkavo nagrinėjant K.D.Prunskienės prašymą atnaujinti procesą dėl paaiškėjusių svarbių aplinkybių, pasigėrė iš džiaugsmo, kad K.D.Prunskienė pateko į antrą prezidento rinkimų turą, ar iš širdgėlos, kad ji vis dėlto netapo Lietuvos Respublikos prezidentė. Būtent prezidentas sprendžia teisėjų paskyrimo, paaugstinimo, perkėlimo ar atleidimo iš pareigų klausimus.

Žiniasklaida pranešė, kad G.Baziulis bylinėsis su prezidentu dėl grąžinimo į darbą. Kadangi iš teisėjo pareigų jį atleido laikinasis Lietuvos Respublikos prezidentas Artūras Paulauskas (2004 07 01), buvęs teisėjas negalės argumentuoti, kad su juo susidorota už K.D.Prunskienės bylą. Štai kam ypač nemalonūs prezidento rinkimų rezultatai!

Analizuoti K.D.Prunskienės bendradarbiavimo su TSRS KGB fakto nagrinėjimą teismuose skatina ne tik tai Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnis, kuris skelbia, kad teisėjas ir teismai vykdydami teisingumą yra nepriklausomi, kad teisėjai nagrinėdami bylas klauso tik įstatymo.

K.D.Prunskienė aktyviai dalyvauja Lietuvos politiniame gyvenime, nuolat siekia Seimo narės mandato.

Rinkėjai, kurie balsuoja už ją ir jos vadovaujamą partiją arba koaliciją, turėtų rimtai susimąstyti, ar verta patikėti garbingas ir atsakingas pareigas asmenybei, nepasižyminti pagrindine savybe, kuri yra būtina žmonių bendros veiklos prielaida. Tokia savybė – ištikimybė ir atsidavimas savo Tėvynei Lietuvai.

Dr. Zita ŠLIČYTĖ
LR Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo komisijos KGB veiklai Lietuvoje tirti narė

Baltijos kelyje

Rugpjūčio 23-iąją Šiaulių r. žmonės kartu su visa Lietuva mėgino susikibti rankomis Baltijos kelyje.

Kuršėnuose šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios. Po jų visa eisena patraukė prie Vyčio paminklo. Ten buvo prisiminta Ribentropo-Molotovo paktas ir Baltijos kelio penkiolikos metų sukaktis.

Minėjime kalbėjo Šiaulių r. meras R.Jakutis, rajono mero pavad., vienas iš Sąjūdžio iniciatyvinės grupės atstovų, Baltijos kelio organizatorių J.Novogreckis, Seimo nario R.Karbauskio patareja R.Baškienė, aš - LPKTS Kuršėnų sk. pirm. A.Grikšienė, pirm. pavad. A.Danilaitis. Kalbėjusieji prisiminė prieš penkiolika metų per tris Baltijos valstybes nusidriekusią milijoninę rankų grandinę – unikalią pilietinę akciją. Ji sudrebino Sovietų imperijos pamatus ir parodė pasauliui Baltijos tautų vienybę kovoje už savo nepriklausomybę. Plazdant Lietuvos ir buv. tremtinių vėliavoms, giedant buv. tremtinių chorui, kalbėjusieji akcentavo Lietuvos vienybės idėją.

Minėjimo dalyviai nuo Vyčio paminklo dviem autobusais išvyko į Pasvalio r. Paįstrio kaimą. Ten jų jau laukė vietos bendruomenės nariai, Panevėžio r. atstovai.

Susitikimo metu padėkos raštais ir suvenyrais Šiaulių r. savivaldybės atstovai apdovanojo Bronių Mažylį, skulptoriaus Juozo Zikaro muziejaus direktorių, ir Danutę Martinkėniene, Paįstrio bendruomenės pirmininkę, už nuoširdų bendradarbiavimą prižiūrint 1989 m. pastatytus kryžius.

Prie knygnešių paminklinio akmens ir ažuolo apie šimtas atvykusiųjų ir vietos gyventojų būriavosi Baltijos kelyje. Tarp lūkuriuojančių buvo dalyvavusių pirmajame Baltijos kelyje ir tokių, kurie atvyko tik pirmą kartą. Degant laužui visus linksmino Šiaulių r. Bridų kultūros namų kaimo kapela, dainomis pajvairino laukiančiųjų nuotaką Kuršėnų buv. tremtinių choras “Tremties varpai”.

Automobilių kolona puokštę atvežė nuo Panevėžio pusės. Panevėžiečiai ją perdavė J.Novogreckiui, vienam iš Sąjūdžio iniciatyvinės grupės atstovų, ir A.Danilaičiui, pirmojo Baltijos kelio dalyviui.

(keliamo į 5 psl.)

Sveikiname

*Metus ne mes – gyvenimas skaičiuoja,
Jie krinta vyšnių žiedlapiais baltais,
Jie lekia viesulu, jie niekad nesustoja,
Tad mums belieka laimės ir sveikatos palinkėt.*

LPKTS Marijampolės skyriaus tarybos narį Vytautą SLAVICKĄ 65-mečio proga sveikina LPKTS Marijampolės skyriaus taryba

Dzūkijos partizanai

(atkelta iš 4 psl.)

Dzūkijos partizanų karo eiga pažymėta istoriniuose dokumentuose, gyva liudininčių pasakojimuose, tačiau labiausiai atsispindi tuo metu sukurtose dainose. Merkinės mūšio, kai 1945 m. gruodžio 15 d. buvo išvaduota Merkinė, dainą padainavo Varėnos buv. tremtinių ansamblis "Viltis" (vad. G.Kuodienė).

Po dainos buvo perskaitytas LR Prezidento V.Adamkaus sveikinimo raštas, kuriame sakoma, kad "Dzūkijos žmonės itin atkakliai priešinosi okupantams. Nepaprastai daug jų ir sugulė amžinam poilsiui savo gražiosios gimtinės laukuose, miškuose ir pamiškėse ar buvo nukankinti NKVD rūsiose. Mes niekuomet nepamiršime šių aukų. Tačiau uždegdami žvakeles prie žuvusiųjų aukurų širdis atveriami ne vien gedului. Širdis užplūsta ir pasididžiavimo kovojuisia ir niekuomet nepalūžusia mūsų tauta jausmai. Aukos nebuvo beprasmės. Mes nugalėjome, okupacijos naktis baigėsi, nes Lietuva šiandien laisva, nepriklausoma, demokratinė valstybė." Prezidentas atsiprašė, kad negalėjo dalyvauti minėjime.

Šventės dalyvius pasveikino Varėnos r. vicemeras A.Valeiša. Seimo narys istorikas A.Kašėta plačiau papasakojo apie partizanų karą Dzūkijoje ir visoje Lietuvoje. Dainavos ir Tauro apyg. va-

dai K.Savičius ir J.Matukevičius kvietė būti budrius, kol bolševikinė šmėkla ir Kremliaus remiami bei skatinami komunistai spraudžiasi valdyti mūsų kraštą.

LPKTS ir TS PKTF pirm. Seimo narys dr. P.Jakučionis priminė Juodojo kaspino dieną, fašizmo ir komunizmo suokalbio pragaištingumą, Baltijos kelio vienybę, kuri labai svarbi ir reikšminga mūsų dienai, kada vienas po kito bolševikų metodais netikri pranašai klaidina visuomenę, žada rytdienos "rojų".

Jaudinamai kalbėjo LPKTS Alytaus aps. koordinatorė, trijų brolių partizanų, žuvusių už Lietuvos laisvę, sesuo, buv. politinė kalinė J.Juodžbalienė. Šventės dalyvius sveikino Tautininkų sąjungos valdybos narys G.Songaila. Laisvės kovų dalyviams jis palinkėjo geros sveikatos. Varėnos šaulių kuopos vadas S.Plūkys pakvietė į rugsėjo 18 d. netoli Ryliškių k. pastatyto paminklo žuvusiems 8 partizanams šventinimo iškilmes.

Partizanų dainas dainavo LPKTS Lazdijų sk. ansamblis (vad. A.Bagdonavičienė) ir LPKTS Varėnos sk. ansamblis "Viltis". Po iškilmių šventės dalyviai buvo pakviesti į Merkinės kultūros namų salę prie vaišių stalo.

LPKTS Varėnos sk.
tarybos
pirm. Vytautas
KAZIULIONIS

(atkelta iš 4 psl.)

Trumpas pasisakymas ir puokštė vežama toliau perduoti Telšių r. atstovams.

Pajudėjus automobilių kolonai visi susirinkusieji buvo vaišinami kareiviška koše, alumi.

Dėkojame Šiaulių r. savivaldybei už paramą, Pajstrio vid. mokyklos dir. V.Krikščiūnui, Juozo Zikaro muziejaus dir. B.Mažyliui, Pajstrio bendruomenės pirm. D.Martinkėnienei už svetingą priėmimą ir nuoširdų bendradarbiavimą.

A.GRIKŠIENĖ
LPKTS Kuršėnų sk.
pirmininkė

Autorės nuotr.

Choras pasiruošęs dainuoti

"Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia"

Pamąstymai po Atėnų olimpiados Lietuvos vėliavos, himno bei tautos garbės temomis

Lietuva gražiai sutiko iš Atėnų pargrįžusius savo olimpiečius. Ten kiekvienas jų atstovavo ne tik sau ar savo komandai, bet Lietuvos valstybei, todėl nugalėtojams kilo Lietuvos vėliava ir skambėjo Lietuvos himnas. Visai ne tas pat, kaip aiškina internacionalizmo liga serganti žiniasklaida, kad esame ir kitose olimpinėse žaidynėse laimėję auksą, sidabrą ar bronzą. Taip, lietuviai yra laimėję, bet tada į dangų kilo sovietų vėliava ir buvo grojamas okupantų himnas. Ir nėra ką lyginti.

Visi stebėjome žaidynių uždarymo iškilmes. Jų metu įstrigo maratono bėgimo nugalėtojų apdovanojimas ir aukso medalio laimėtojo giedamas Italijos himnas, akiavaizdus sportininko pasididžiavimas savąja tėvyne. JAV atstovai giedodami himną laiko dešinę ranką prie širdies, o mūsų atstovai tyli...

Olimpinės žaidynės šikart sutapo su penkioliktosiomis Baltijos kelio, o tiksliau Molotovo-Ribentropo paktą 65-osiomis metinėmis. Paktas atvėrė duris Antrajam pasauliniam karui ir Lietuvos okupacijai. 1940 m. penkiems dešimtmečiams praradome savo valstybingumą. Okupavusi Lietuvą sovietinė Rusija skelbė, kad mes patys prisijungėme, tik jų melui pasaulyje išplisti trukdė Prezidento Antano Smetonos pasitraukimas į Vakarų, 1941 m. birželio sukilimas, partizanų karas, vėliau pilietinis pasipriešinimas ir pogrindžio spauda. Okupantai užgrobė mūsų žemes, mūsų turta, bet bijojo mūsų dvasios stiprybės, valios ir ryžto. Todėl draudė vėliavą ir himną, žudė patriotus, trėmė šimtus tūkstančių lietuvių, įvedė terorą, valdė skaldydami vi-

suomenę, skleisdami melą, persekidami tikėjimą, diegdami savo ideologiją, kalė į galvas nepilnavertiškumo kompleksą, melavo ir mulkino, iš pasimetusiųjų ir mišrūnų kūrė savąjį elitą, stiprino atsivežtąją nomenklatūrą. Vetrovo kagiebių divizijų žiaurumą pridengdavo vietiniais prasigėrusiais sribais. Vienintelis būdas užkariauti ir įsitvirtinti buvo ne kolaborantai, bet rusų kolonistai ir sovietų kariuomenė. Nors kariuomenės nėra, bet agentūra ir kolonistai liko. Sportas, jei dar neužmiršote, irgi priklausė sovietų propagandos ir agitacijos struktūroms. Jų reliktais nekenčiama Trispalvė ir Lietuvos himnas, o valstybės garbė – vis dar laikinas pereinamasis laikotarpis...

Kalbėdami apie garbę ir orumą turime vėl prisiminti jau minėtą Prezidentą Antaną Smetoną, kuris buvo ir tebėra iškiliausia XX amžiaus Lietuvos istorijos asmenybė. Rugsėjo 10 d. LK Kauno įgulos karininkų ramovėje įvykęs A.Smetonos 130-ųjų gimimo metinių minėjimas buvo aprašytas "Tremtinio" Nr.34. Tik reikėtų pažymėti, kad Lietuvos istorikai vis dar vengia ar prisibijo įvertinti A.Smetoną kaip valstybininką, minėdami jį kaip tautininką, teisininką ir aksominį diktatorių. Noriu paskelbti kelis mažai žinomus dalykus.

Dar prieš Antrąjį pasaulinį karą Didžiosios Britanijos žvalgyba "Intelligent Service" rinko duomenis apie Lietuvos vadovus ir politikus. Ši slapta medžiaga buvo paskelbta po trisdešimties metų. Stebėtinai tikslūs Volde-maro, Bizausko ir kitų asmenų įvertinimai. A.Smetona net ir anglų žvalgybai ilgai buvo kietas riešutėlis, todėl apie jį informacija rinkta ke-

lis kartus. Galutinė išvada: nepaprastai didelis Lietuvos patriotas, labai gudriai ir sumaniai laviruojantis tarp pasaulio galybių. Argi nepatvirtina šio įvertinimo visa A.Smetonos veikla? O jo pasitraukimas iš Lietuvos 1940 m., prieš pat įžengiant okupacinei kariuomenei į Kauną, apvertė aukštyn kojom sovietų planus įteisinti "prisijungimą" ir pavertė kvislingo J.Paleckio paskyrimą "prezidentu" niekiniu Lietuvos Konstitucijos ir tarptautinės teisės požiūriu.

Jungtinės Valstijos parodė išskirtinę pagarbą Lietuvos prezidento atminimui – A.Smetona buvo laidojamas ant patrankos lafeto. O vienoje Pietų Amerikos valstybių net buvo paskelbtas valstybinis gedulo salutas.

Lietuvos Respublikos tarpukario istorijos niekinimas, mūsų tautos iškilių asmenybių veiklos nutylėjimas leidžia tarpt. vadų, kaip pirmųjų ar antrųjų sekretorių (rusų), įvaizdžiui. Iškreiptos ir paniekintos istorijos kai kas ima gėdytis, o naujus "sekretorius" priima kaip neišvengiamybę, užmiršdami žiaurią okupaciją, jos fizinę ir dvasinę mėsmažę. Ir naujieji rusai pasidaro geri, jei tik daug žada. Mūsų valstybingumo priešai norėtų, kad prarastume savo tapatybę, pasididžiavimą praeitimi, istorija, vadais, mūsų didvyriais, kad užmirštume NKGB įgulas ir sribus miesteliuose, kad už Tėvynės garbę, himną ir vėliavą kovojusius ir žuvusius mūsų tėvus ir brolius manytume buvus tik klasių kovos dalyviais.

Dažniau prisiminkime Lietuvos himno žodžius, kartokime juos balsu. Tai mūsų didysis ginklas ir apsauga.

Arimantas
DRAGŪNEVIČIUS

Baltijos kelyje

Automobilių koloną pasitinka J.Novogreckis

Tai, kas liko...

Prieš 60 metų – 1944 m. gegužės 18-osios naktį pagal SSRS valstybinio gynybos komiteto nutarimą, apkaltinusių „tėvynės išdavimu“, iš Krymo pusiasalio buvo deportuota apie 200 tūkst. Krymo totorių. Netrukus ištrėmė Krymo graikus, armėnus, bulgarus. Daugeliui iš jų taip ir nepavyko grįžti į savo istorinę tėvynę.

Krymo totoriai – viena iš SSRS tautų, kurias pagal Sovietų sąjungos valstybės organų sprendimą totaliai deportavo iš savo gimtųjų namų Antrojo pasaulinio karo metu. Apie sprendimą ištrėmti Krymo totorius, kaip anksčiau balkarus, ingušus, kalmukus, karačajevus, korėjiečius, vokiečius, suomių-ingermanlandus, čečėnus ir kt., žinodavo tik patys artimiausi J.Stalino žmonės. Deportacijų mechanizmas jau buvo visiškai aprobuotas. Formali iniciatyva paprastai ėjo iš NKVD organų.

Krymo išlaisvinimas 1944 m. balandį pasireiškė ne tik fašistų išstūmimu iš pusiasalio, bet ir visuotiniu gyventojų, kurie daugiau nei 2 metus gyveno vokiečių okupuotoje teritorijoje, valymu. Nepatikimų elementų išaiškinimu Kryme, kaip ir visose kitose buvusiose okupuotose teritorijose, rūpinosi „Smerš“ – Vyriausioji kontržvalgybos valdyba, taip pat NKVD ir NKGB organai.

1944 05 10 L.Berija pristatė VGK projekto sprendimą J.Stalinui – visus totorius ištrėmti iš Krymo teritorijos. Motyvuota, kad Krymo totoriai, kaip nepatikima tauta, išdavė sovietų liaudį. Be to, aukščiausia vadovybė nepageidavo, kad totoriai gyventų SSRS pasienio zonoje.

Kolaborantų tarp totorių, žinoma, buvo, bet jų buvo ir kitose prieš okupuotose tautose. Sunku suprasti, kodėl represijų banga, užgriuvusi totorius 1920-1930 m. ir ne vieną kartą šlavusi pusiasalį vėliau, nepagimdė nukentėjusiųjų neapykantos sovietų režimui ir jo vadovams jausmo. Priešingai, yra daug didžiaviryskumo pavyzdžių, kurie išvardyti 1994 m. išleistoje „Krymo Respublikos atminimo knygoje“.

Plk. G.Tokajevs (Tokati), priskiriamas prie antistalininės grupuotės partijoje, jau gyvendamas emigracijoje parašė daug darbų apie nacionalines ir socialines problemas SSRS. Jis taip apibūdino karo metu Stalino valdymą: „Nebuvo jokių abejonių, kad Stalinas kariaudamas prieš Vokietiją visiškai ignoravo liaudies masių interesus ir gerovę, kas jau pasireiškė komunizmo statybos politikoje.“ J.Stalinas pasira-

šydamas 1944 05 11 VGK nutarimą Nr.5859 v.s. „Apie Krymo totorius“ pasmerkė visą tautą. Išskeldinimo operacijai buvo pavesta vadovauti Valsstybės saugumo ir vidaus reikalų liaudies komisarų pavaduotojams B.Kobulovui ir I.Serovui. Gegužės 17 d. 17 val. į Krymo sr. partijos komiteto pirmojo sekretoriaus kabinetą buvo iškviesti Krymo ASSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo pirm. A.Menbarijevs ir ministras pirmininkas I.Seifulajevs. Žodis buvo suteiktas Kobulovui, kuris perskaitė SSRS VGK 1944 05 11 nutarimą ir... pareikalavo, kad Respublikos vadovybė ir ūkinis bei partijos aktyvas elgtųsi oriai ir rodytų organizuotumą bei drausmę. Tuo metu vykdyti išskeldinimo operaciją jau buvo pasiruošta. Iš anksto buvo patikslinti Krymo totorių šeimų adresai. Visose gyvenvietėse išsidėstė NKVD daliniai. 1944 m. gegužės 18-osios naktį 32 tūkst. NKVD-NKGB karių, karininkų, operatyvinių pradėjo žiaurią operaciją. Iš visų pusiasalio pusių sunkvežimių voros su nelaimingais žmonėmis slinko prie geležinkelio mazgų. Čia juos kaip gyvulius iš karto suvardavo į prekinis vagonus.

Jau gegužės 20 d. vietiniai partiniai funkcionieriai raportavo Krymo sr. partijos komitetui apie sėkmingai įvykdytą akciją ir pateikė duomenis apie paliktą totorių turtą. 1944 m. birželio pabaigoje paskui totorius išvežė graikus, armėnus, bulgarus – pasirodė, kad jie irgi „niekam tikę“.

Dėl karo, okupacijos ir deportacijų Krymo gyventojų sumažėjo 3 kartus. Nuo 1126426 žmonių (pagal 1939 m. visasąjunginį gyventojų surašymą) iki 379000 žmonių (Krymo sr. partijos komiteto 1944 10 14 duomenys). Ištuštėjusiame krašte reikėjo naujų darbo jėgos resursų. VGK pripažino, kad reikia perkelti į Krymą iš įvairių Rusijos ir Ukrainos sričių „geraširdžius ir darbščius kolūkiečius“. Buvo perkelta apie 51 tūkst. žmonių. Žemę su pasėliais perduodavo naujai organizuojamiems kolūkiams „amžinam naudojimui“. Deportuočių žmonių namus perėmė vietinių tarybų vykdomųjų komitetų butų

fondai. Namus užimdavo nauji kolūkiečiai. 1944 m. spalį kolonistų įsikūrimui buvo skiriamas valstybinės reikšmės dėmesys, jiems daug kas buvo atleidžiama. Jau 1944 12 01 į Krymą atvyko 64 tūkst. naujakurių, tarp jų 30444 darbingų.

Visiškai kitoks buvo Krymo totorių – tremtinių kelias į nežinomą. Pagrindinę dalį ištrėmtųjų sudarė moterys ir vaikai. Kelionė maitino labai blogai, ešelonai ilgai stoviniuodavo ant prieiginių kelių – praleisdami į frontą skubančius traukinius. Daug sirgo, mirusiųjų kūnus NKVD konvojininkai neiformindami jokių dokumentų išmėsdavo iš vagonų.

Didesnę Krymo totorių dalį nukreipė į Uzbekijos SSR. Buvo nusiųsti dirbti į Farchado HES statybą Bekabadės mst., Kojtašo rūdos kasyklą Samarkando srityje, „Taškent-Stalinugol“, Taškento, Andižano, Samarkando, Kaška-Darjino sričių; Šachriziabo, Kitabo r. kolūkius bei tarybinius ūkius. Didžiąją dalį žmonių paskyrė į netinkamus gyventi barakus, o Kojtašo rūdos kasykloje paliko po atviru dangumi.

1944 m. lapkričio mėn. iš iškeltųjų 193865 Krymo totorių Uzbekijoje buvo 151136 žmonių, Marių ASSR – 8597, Kazachijos SSR – 4286, Molotovo sr. – 10555, Kemerovo sr. – 6743, Gorkio sr. – 5095, Sverdlovo sr. – 3594, Ivanovo sr. – 2800, Jaroslavo sr. – 1059. Kalbant apie tai, kad lemtingą gegužės 18-osios naktį buvo išvežti visi Krymo totoriai, reikia patikslinti, kad didesnė dalis vyrų tuo metu tarnavo Raudonojoje armijoje.

1944 11 16 NKVD direktivos Nr.1/21826 ir 1945 08 12 Nr. 1/1559 kategoriškai draudė nukreipti demobilizuotus karius iš Raudonosios armijos – čečėnus, ingušus, karačajus, balkarus į buvusią Čečėnijos-Ingušijos ASSR, Karačajaus AS, Kabardino-Balkarijos ASSR; kalmukus – į Kalmukijos ASSR, Rostovo, Stalingrado sr.; Krymo totorius, bulgarus, graikus, armėnus – į buvusią Krymo ASSR.

Savo šeimas tėvynės gyvenėjai surasdavo tremtyje. Vergiškos darbo sąlygos, be elementaraus medicinos aptarnavimo, iškirstytos šeimos, draudimas išvykti už administracinio teritorinio junginio ribų, prie kurio buvo „prirašytas“ kiekvienas spec. perkeltasis – tokiam gyvenimui sovietų valdžios buvo pasmerkta ištisos netinkamos tautos.

(keliamą į 7 psl.)

Reikšmingos sukaktys

Rugpjūčio 23 d. paminėta Juodojo kaspino ir Baltijos kelio diena. Rokiškio Šv. Mato bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios, giedojo buvusių tremtinių ir politinių kalinių choras. Pamokslą sakė dekanas J.Janulis. Jis prisiminė lietuvių tautai padarytas skriaudas, minėjo tremtis ir netektis, ilgalaikį Bažnyčios atskyrimą nuo valstybės. Po šv. Mišių žmonės rinkosi prie paminklo „Iš tremties negri-

tūros namų ansamblio „Uogelė“ (vad. D.Žiemelienė) dalyviai surengė nuotaikingą koncertą.

Rokiškio viešojoje bibliotekoje eksponuojama paroda, skirta Molotovo-Ribentropo pakto, Baltijos kelio metinėms ir Sąjūdžio veiklai.

Prisimintos Baltijos kelio 15-osios metinės bei Juodojo kaspino diena ir Juodupės gyvenvietėje. Parapijos baž-

Tradicinį Baltijos kelio laužą uždega A.Sliesoriūnas

Memorialas Juodupėje žuvusiems partizanams

žusiems“, uždegė žvakeles, padėjo gėlių. Čia kalbėjo Rokiškio meras E.Vilimas, tarybos narė J.Čypienė, Obelių istorijos muziejaus ved. A.Dručus. Beveik visi lietuviškai svarbią temą – objektyviai įvertinti komunizmo padarytą žalą lietuvių tautai. Prisimintos ir partizanų kovos su galinga, gerai ginkluota okupanto kariuomene bei partizanų laimėtos pergalės.

Po Juodojo kaspino dienos minėjimo žmonės dalyvavo Baltijos kelio akcijoje. Baltijos kelio 116 km rokiškėnai dėjo gėlių, uždegė žvakes, sakė kalbas. Prisiminta gyva Sąjūdžio dvasia. Apie tas dienas kalbėjo buvę sąjūdininkai – A.Baltuškaitė, L.Jankauskas, savivaldybės atstovai. Laukais nuvilnijo linksmos dainos, Bajorų kul-

nyčioje buvo aukojamos šv. Mišios (aukojo kunigas V.Gutauskas), po to visi aplankė naujasias kapines ir prie paminklo žuvusiems partizanams, tremtiniams padėjo gėlių, uždegė žvakeles. Kalbėjo gyvenvietės seniūnė L.Bliūdžiuvienė, šaulių vadas S.Zokas ir kiti. Kiekvienas prisiminė tragiškus 1941 m. birželio 23-iosios įvykius, netektis, žmonių kančias ir pažeminimą. Tą klaidingą naktį buvo žiauriai nužudyta 13 šio krašto vyrų. 1991 m. minint šių įvykių 50 metų sukaktį pastatytas granito paminklas ir 13 plokščių su partizanų vardais ir pavardėmis. Vargoninko G.Jacevičiaus vad. choras pagiedojo Lietuvos himną, kitų giesmių, padainavo partizanų dainų.

Feliksas MAŽEIKIS

“Partizanų kovų takais”

LPKTS Radviliškio, Pakruojo, Joniško, Kuršėnų, Naujosios Akmenės bei Šiaulių skyrių ir LLKS Priskelimo apygardos renginio – žygio “Partizanų kovų takais”, kuris įvyks rugsėjo 11 d., programa ir lankytinos vietos:

9.30 val. renkamės prie Radviliškio mst. naujųjų kapinių ir aplankome partizanų kapus.

10.30 val. – Minaičių k., Radviliškio r., buv. S.Mikniaus sodyba.

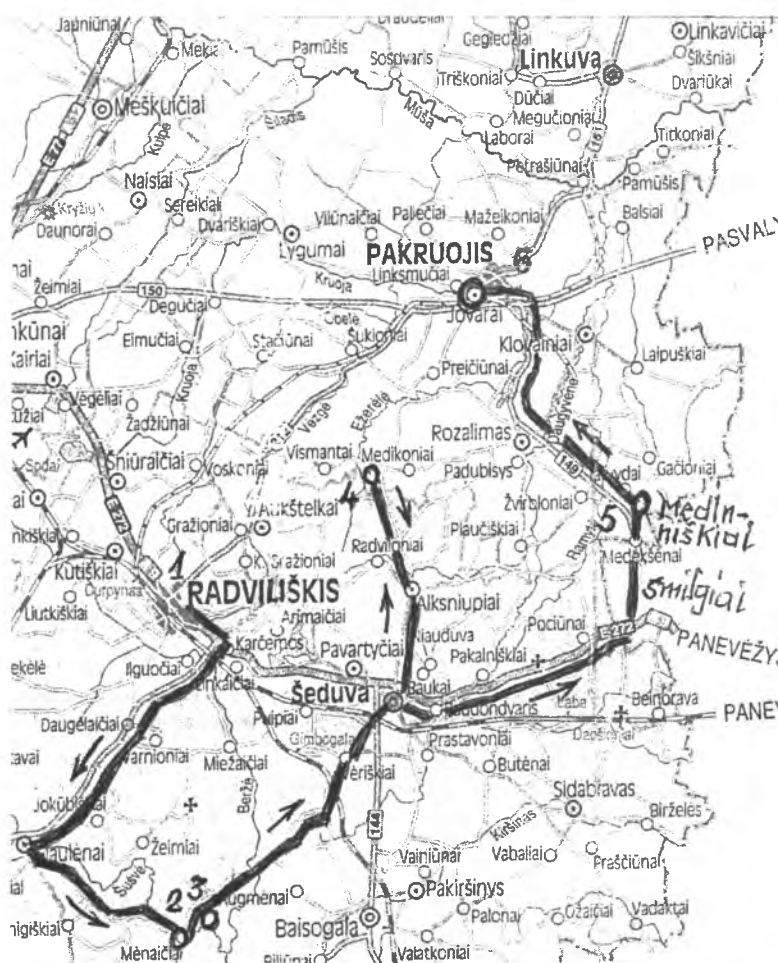
11 val. – Balandiškių k., Radviliškio r., buv. S.Sajaus sodyba.

12.30 val. – Amalijos sankryža – paminklinis akmuo žuvusiems partizanams.

13.30 val. – Mediniškių k., Pakruojo r. – Izidoriaus Pucevičiaus-Radvilos žūtis vieta.

14.30 val. – Pakruojis – “Atžalyno” gimnazijos skverelyje palaidotų partizanų (70 pavarđių) pagerbimas.

Pabaigoje – žygio aptarimas.

Tai, kas liko...

(atkelta iš 6 psl.)

Pagal NKVD 1945 08 04 direktyvinį nurodymą Nr.1/1447 specialiai perkeltus, anksčiau dirbusius ryšių organuose, geležinkelio transporte panaudoti uždrausta.

Krymo totorių mirtingumas visose tremties vietose buvo labai didelis, ypač pirmaisiais metais. Pagal Uzbekijos SSR statistiką, iki 1944 m. pabaigos mirė 16052 (10,6 proc.), o 1945 m. - 13183 žmonės (9,8 proc.). Taigi per pusantų tremties metų žuvo beveik 30 tūkst. Krymo totorių. Pagal liaudies aktyvistų surašymo duomenis, tremties vietose žuvo 46,2 proc. Krymo totorių. Tačiau kai kurie tyrinėtojai abejoja pernelyg dideliu aukų skaičiumi. Nepriklausomai nuo to, kiek žuvo - 46 proc. ar 20-25 proc., pagal oficialius duomenis, galima tvirtinti tikslinį etnos naikinimą ir kvalifikuoti sovietų valdžios veiklą kaip genocidą. Genocido tyrimas užfiksuotas Tarptautinėje konvencijoje “Apie genocido nusikaltimo perspėjimą ir bausmę už jį”, pasirašytoje 1948 m. Paryžiuje. Šį dokumentą ratifika-

vo ir SSRS. Šiuo atveju būtent sovietų valdžia kryptingai naikino gana didelę dalį tautos, tokie sovietų režimo veiksmai, be abejo, turi būti kvalifikuoti kaip genocido nusikaltimas.

Be jokios abejonės, tai sprato ir valdžios atstovai.

Nuo 1944 06 iki 1945 07 mirė 22355 žmonės, tai sudaro 15 proc. Didelis mirtingumas nurodytas 1945 09 19 Uzbekijos NKVD išvadoje Nr. 52/6540.

Deportacija tapo nacionaline tragedija ne tik Krymo totoriams, bet ir kitoms nacionalinėms mažumoms, išvartoms iš pusiasalio, kurios neatitiko nacionalinio saugumo stalininės koncepcijos. Akimirksniu šios tautos tapo “politiškai nepageidaujamu elementu”.

Dėl deportacijos sugriautas daugiatautis Krymo fenomenas, kuriame taikiai gyveno, bet neasimiliavosi etninės ir religinės grupės.

Pagal “Memorialo” spaudos ir G.Bekirovos tiriamąją medžiagą parengė Jonas LUKŠĖ

Dėmesio

Rugsėjo 4 d. 14 val. LPKTS būstinės salėje, Laisvės al. 39, Kaune, klubas “Sūduva” kviečia į susitikimą su Danguole Peckuviene iš Viduklės. Koncertuos Slabados bendruomenės vokalinis moterų ansamblis iš Raseinių krašto (vad. I.Mitalienė). Įėjimas nemokamas.

Skelbimai

Dėmesio!

Ruošiamos spaudai knygos “Krasnojarsko byla” autoriai prašo atsiliepti tuos žmones (geologus), kurie tyrinėjo 1949-1954 m. Chakasijos-Minusinsko įduboje urano rūdos klodus ir dirbo kitus sunkius darbus.

* * *

Reikalingos papildomos žinios apie geležinkelio tramos Salichardas-Igarka statybą. Turime žinių, kad amžinojo įšalo žemėje kartu su kitais 80 tūkst. kalinių dirbo nemažai lietuvių. A.Vologatskio ekspedicijų dalyviai juos vadina “pribaltais”. Tikiuosi, kad dar yra buvusių politinių kalinių, galinčių paliudyti lietuvių indėlį į XX a. vidurio grandiozines ir beprasmiškas statybas Šiaurėje.

Rašyti: Jonui Lukšei, Sukilėlių pr. 87-21, LT-3043 Kaunas. Tel. (8-600) 89319.

LKKAS maloniai kviečia visus, turinčius dokumentines ar vaizdines medžiagas apie Lietuvos kariuomenės karininkus, ypač – apie pokario ginkluotojo pasipriešinimo dalyvius, turinčius karininko laipsnį, prisidėti prie daugiatomės enciklopedijos “Lietuvos kariuomenės karininkai 1918-1953” rengimo. Rašykite: Vytautui Zabielskui, Pušų g. 17-4, Vilnius. Tel. (8-5) 2723828. Arba Astai Rėklaitytei, Kačanausko g. 18-7, Kaunas. Tel. (8-37) 734218, (8-652) 94228.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Jurgis Labukas 1926-2004

Gimė Jaunonių k., Jiezno valsč., Alytaus aps., ūkininko šeimoje. 1948 05 22 kartu su tėvais ištremtas į Krasnojarsko sr., Taštyto r., Balakašo k. Dirbo miško krovėju, vėliau traktorininku kranistu. Sugrįžo į Lietuvą 1958 m. Vedė likimo draugę. Namai buvo sunaikinti. Apsigyveno Mažiūnų k., Butrimonių apyl., Alytaus r. Buvo aktyvus ir pareigingas LPKTS Alytaus sk. narys nuo pat Atgimimo pradžios. Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukrą ir sūnų.

LPKTS Alytaus skyrius

Julius Paukšta 1919-2004

Gimė Kirdeikių parap., Palaruojos k., Ignalinos r., Utenos aps., ūkininkų šeimoje. 1939 m. baigė žemės ūkio mokyklą. Dirbo pieninės ir bibliotekos vedėju. Už bendradarbiavimą su partizanais suimtas ir 1947 m. nuteistas. Kalėjo iki 1954 m. Intoje. Sukūrė šeimą su lietuvaite. 1967 m. su šeima grįžo į Lietuvą, apsigyveno Klaipėdoje, Melnragės gyv.

Liūdime ir nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos skyrius

Vladas Andrašius 1922-2004

Gimė Saratovo sr., Čiornaja Podinos k. Tais pačiais metais su broliais ir seserimis grįžo į tėvų žemę – Utenos r., Remeikių k. (Seneliai ir tėvai buvo ištremti už 1863 m. sukilėlių rėmimą.) Baigė prad. mokyklą. 1944 m. savanoriu stojo į Vietinę rinkt., 308 bataliono 3-iają kuopą Utenoje. Buvo užpulti Armijos krajojvos. Okupacijos metu kurį laiką slapstėsi. 1949 m. vedė, sulaukė dviejų dukrų ir sūnaus. Dirbo Norvaišių tarybiniam ūkyje kalviu. Buvo aktyvus LVRKS narys. Pripažintas kario savanorio statusas, apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu.

Palaidotas Užpalių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukras, sūnų ir artimuosius.

LVRKS Utenos skyrius

Stasys Žikorius 1908-2004

Gimė Rokiškio aps., Kazliškio valsč., Šilagalio k. Ūkininkavo gimtajame kaime. 1941 06 22-28 sukilimo dalyvis Žiobiškio apyl. 1948 m. sužinojęs, kad ruošiamasi ištremti, pasitraukė iš namų. Gyveno ir dirbo Klaipėdoje. 1950 m. suimtas ir karinio tribunolo nuteistas. Vėliau grįžęs į gimtinę dirbo įvairius darbus.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimos narius, gimines, artimuosius.

LPKTS Rokiškio skyrius

Atsiliepkite!

Gal galėtum atsiliepti turintys žinių apie Antrojo pasaulinio karo vokiečių belaisvių stovyklas 1945-1950 m. Ukrainoje ar Rusijoje. Rašykite redakcijai: “Tremtinys”, Laisvės al. 39, Kaunas LT-3000, arba skambinkite tel. (8-687) 17622, (8-37) 372840

Priimami vardiniai akmenys iš norinčiųjų įamžinti buvusių tremtinių, politinių kalinių, laisvės kovų dalyvių atminimą Klaipėdos memoriale prie Tautos kančios paminklo (S.Daukanto g.). Kreiptis į LPKTS Klaipėdos skyrių, Liepų g. 3. Tel. (8-46) 493476, 410470.

Patikslinimas

Rugpjūčio 19 d. “Tremtinys” (Nr.34 (615)), straipsnyje “Mūsų didvyriai”, yra netikslumas. Citata: “Paminklą atidengė Pietų Lietuvos partizanų vadas Kazimieras Savičius...” Turi būti: “LLKS Dainavos partizanų apygardos vadas...” LLKS Pietų Lietuvos partizanų sr. vadas yra dim. mjr. Povilas Pečiulaitis, kuris taip pat dalyvavo šiame renginyje.